

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๑

ทนทุกข์เพื่อสุข

เดินไปทางแคบ ๆ มีกอไผ่กอหนึ่งล้มทับขวางทาง เราก็สะพายบาตรแบกกลดไป ก็ครองจีวร มันชัดเจนจริง ๆ นะความฝันนี้ จึงไม่ลืมจนกระทั่งทุกวันนี้ ความฝันที่ใช้เป็นคติมันไม่ลืมนะ เพราะเราหลับด้วยการภาวนานี้ ฝันก็ฝันเป็นมงคล ฝันปรากฏว่านอกจากทางตีบตันหมดแล้วก็ สองฟากทางมันก็ตันไปหมด ตันด้วยความรกชฎของป่า แล้วมีกอไผ่ล้มทับทางอยู่ขวางทางอยู่ เอ๊ นี่เราจะไปอย่างไร มองหาทางไหนก็ไม่มีทางจะไป ทางซ้ายทางขวาก็หาทางไปไม่ได้ นอกจากต้องกลับคืนเท่านั้นเอง กับไปข้างหน้าถ้าไปไม่ได้ก็ต้องคืน ที่จะแยกไปโน้นไปนี่ไม่มีทางแยก

ในความฝันมันชัดอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ ติดหัวใจเหมือนกับติดตาใจ ยังมองดูหาช่องทางจะไป มันมีช่องเล็ก ๆ พอจะหลวมตัวไปพอผ่านพ้น พอจะไปได้อยู่ พอจะหลวมบาตรเราหลวมหัวเรานี่ พอหัวมุดเข้าไปนี้ได้ เราก็ดึงบาตรไปจับสายบาตรดึงไปได้ เอ๊ พยายามดึง ปรากฏว่าเปลือกผ้าจีวรออกนะ จีวรเก็บ ๆ ๆ แล้วก็ทำเหมือนอย่างว่า ค่อยคลานไปจริง ๆ คลานไปจนกระทั่งออกติดพื้นไปเลย

ไม่อย่างนั้นไปไม่ได้ มันหลวมเฉพาะคนหนึ่งเท่านั้น ไม่มีที่จะมากกว่านั้น พยายามบีนไป ๆ ค่อยบีนไปที่ละเล็กละน้อย โอ้โฮ บีนไปจนพ้นได้ทีนี้ พอพ้นได้แล้วก็จับเอาสายบาตร ดึงบาตรมาตามหลังเจ้าของ กลดใส่ไปข้างหน้า เหมือนกับเราทำเวลาตี ๆ ไม่ได้หลับนี่นะ

ความฝันนี้ก็แปลกเหลือเกิน เหมือนเราทำไปสด ๆ ร้อน ๆ ที่ไม่ได้หลับนี่ เหมือนเราลอดไปเวลาไม่หลับนี่ กลดนั้นก็ใส่ไปข้างหน้าก่อน แล้วเราก็เอาอกอุตินไป มันเลยคลานไม่ใช่คลานนะ มันอะไรไม่รู้ละ ตะเกียกตะกายไป พอเจ้าของพ้นไปแล้ว เพราะดึงบาตรมาด้วยสายบาตรมาด้วย พอพ้นไปแล้วมือก็จับสายบาตรได้ดึงมา ดึงมาช่องนั้นแหละ ดึงมาได้หลุด พันทีนี้นะ ไปได้

แล้วมองคืนข้างหลังอีกมันเหมือนกับเป็นช่องให้หลวมตัวเราเท่านั้นเอง มันก็แปลกแต่ที่ว่าหนามเกาะหนามชูดหนามชวนอะไรนี้ไม่ปรากฏนะ ไม่ปรากฏในความฝัน ปรากฏแต่ว่ามันไปแบบนั้น ทีนี้พอพ้นนั้นไปประมาณสัก ๑ เส้น ประมาณ ๒๐ วา นี้แหละ ปรากฏว่าเป็นน้ำ โอ้โฮ มหาสมุทรนี้ เว้งว้างมองอะไรไม่เห็นเลยเหมือนเราไปดูทะเลนั่นแหละ เห็นแต่ฝั่งที่เรายืนเหยียบอยู่ที่นี่ ฝั่งหน้าไม่มีเลย ฟ้ำกับน้ำติดกันเลย ฟ้ำครอบน้ำ โอ้โฮ นี่จะไปยังงั้นึกในใจ พอนึกเท่านั้น มองดูนี้มันเว้งว้างหมด

ไม่นานมันเหมือนกับเป็นเรื่องเนรมิตเป็นอะไร อยู่ทีศนี้จำได้ทิศตะวันออกเฉียง ๆ ไปนี้หน่อย เรื่อยหันหน้าไปโน้น ลักเดี่ยวเรือก็มา ไม่ได้พูดกันนะไม่ได้พูดกับคนเรือสักคำเดียว เรือก็มาถึงพอดี เราก็บู้บปึ้งลงไปเรือ เหมือนกับไม่ได้พูดกับคนเรือว่าอะไรต่ออะไร ไม่ได้พูดกันว่าจะไปโน้นไปนี่อะไร

แต่เราลงไปถึงเรือแล้วเรามองเห็นเกาะหนึ่งอยู่โน้น เกาะอยู่กลางน้ำกลางทะเลกลางมหาสมุทรไม่ใช่ทะเล เราก็จะไปโน้นละ พอดีเรือมาจอดบูบนั้นแล้วเราก็ลงเลย เรือก็พาบั้งเลยนะ จำไม่ได้ว่าได้บอกเรือหรือไม่บอก ที่แน่ใจก็คือว่าไม่ได้บอก แต่ทำไมเรือพาไปเลยตรงนั้นนะ มีคนเดียวที่ขับเรือมา บั้ง ก็ความฝันมันก็เร็ว เวลาไปในนั้นก็ไม่มีเห็นมีอุปสรรคมีลมมีมรสุมอะไรที่จะมาพัดน้ำมากระทบกระเทือนกับเรือเรา ให้เกิดเป็นฟองเกิดเป็นคลื่นอะไรก็ไม่เห็นมี

ฟุ้ง ๆ ไม่นานก็ไปถึงเกาะนั้น เพราะเป็นความฝันมันไม่นาน มันเป็นเรื่องเทียบเคียง พอถึงบูบเราก็ก้าวขึ้นเลย เราก็ไม่สนใจกับเรือที่นี้ ไม่ทราบว่าจะเรือไปไหนอยู่แล้ว พอลงจากเรือก็บูบขึ้นเลย แล้วเรือไม่ทราบว่าจะไปไหนแหละ ไม่สนใจ ขึ้นไป ๆ ถึงบนยอด มันเป็นเขานี้เกาะ เกาะนั้นยังเป็นเขาด้วย ขึ้นไป ๆ ไปเห็นพ่อแม่ครูจารย์นั่งบนเตียง บนแคร่ไม่ใช่เตียง เป็นแคร่ถักเหมือนผ้า ดำมากจ้อก ๆ อยู่

ทำไมจึงมาได้ ท่านว่าอย่างนั้นนะ หือ ท่านมหาทำไมจึงมาได้ โอัย ข้ามด้วยเรือแล้ว ข้ามเรือมานี้ เท่านั้นพูดไม่มากนะ เอ้าเง็งดำมากให้หน่อย ท่านก็เลยยื่นตะบันหมากมาให้เรา เราก็ตำจ้อก ๆ ๒ - ๓ จ้อกเลยรู้ตัว อือโมโหมันฝันยิ่งกว่านี้ไม่ได้หรือ ชักโมโห ฝันได้เรื่องได้ราวยิ่งกว่านี้ไปอีกไม่ได้หรือ เพียงท่านยื่นตะบันหมากให้แล้วดำมาก ๒ - ๓ จ้อกเท่านั้นแหละตื่นแล้ว

แต่เราก็มাত্রอง เอ้ จะสำเร็จแท้ ๆ นะนี้ นี่แสดงถึงความจะข้ามวิภวภูจะวิภวสงสาร ข้ามมหาสมมุติมหานิยม คำว่ามหาสมุทรก็เทียบกับมหาสมมุติมหานิยม ที่โลกลุ่มหลงกันจมกันอยู่ในมหาสมุทรมหาสมมุติมหานิยม ข้ามไปไม่ได้ เราคิดในใจเรารู้สึกกระหึ่มนะ พอตื่นเช้ามาก็รุ่งแล้ว มีโอกาสเมื่อไรก็จะกราบเรียนเล่าถวายพ่อแม่ครูจารย์

เช้าวันหลังนี้ คือวันหลังไม่ใช่เช้า ตอนเย็น ๆ วันหลังปิดกวาดเสร็จแล้วก็ขึ้นไปหาท่าน คุณกันธรรมดาดธรรมะธัมโม ก็เลยเล่าเรื่องนี้ถวายท่าน ท่านท่านายเก่งนะ เหมือนกับความคิดไว้ พอเราเล่าเรื่องนี้ถวายท่าน เออ ในเบื้องต้นนี้ลำบากนะท่านมหา เอาให้ตื่นะท่านว่าเง็ง เบื้องต้นนี้ตะเกียกตะกายจะเป็นจะตายนะ แต่อย่าถอยนะ นิमितนี้บอกชัดเจนแล้วนะ พัน ท่านว่าอย่างนี้

แต่ขั้นเริ่มแรกนี้ต้องเอาให้จริงให้จัง เอ้าเป็นก็เป็นตายก็ตาย เอาให้มันลอดได้.. กอไผ่ ท่านว่าอย่างนี้ละ กอไผ่คืออุปสรรคเครื่องกีดขวางนั่นเอง กิเลสตัณหาอาสวะเป็น ขวากเป็นหนามกีดขวางทางเดินของเรา ทางเราเดินนั้นคือความเพียรของเรา พยายาม ลอดเอาซิ ความพยายามความเพียรของเรานั้นเอง นี่พอพ้นไปนั้นแล้วสะดวกที่นี้ละ ท่านว่าอย่างนี้ละ นี่มาติดตอนต้น เอาให้ดีนะ

จริง ๆ ด้วยนะอย่างท่านว่า เพราะตอนนั้นจิตผมกำลังเสื่อมนี้ แหมเป็นทุกข์ เหมือนกับพินกับไฟ พยายามเท่าไรเป็นปีนี่ จิตพอเสื่อมเข้าได้บ้าง เข้าสมาธิได้บ้าง ไม่ได้บ้างเป็นปีมันไม่ขึ้นเลย จึงต้องทุ้มกำลังกันลงเต็มที่ ตอนนี้อลำบาก โห จะเป็นจะตาย นี่ตอนที่ว่าลอดกอไผ่อันนี้เอง ทั้งจิตเสื่อมด้วย

จากนั้นก็เร่งความเพียร มันก็เหมือนไส้ครกขึ้นจ่อมปลวก เตี้ยวมันกึ่งทับหัว เราลงไป เตี้ยวมันทับหัว เรียกว่าทับไม่ตายว่างั้นเถอะ พอสลบใส กลิ้งไปแล้วก็ กลับคืนมาอีก กลิ้งไปอีก กำลังไม่พอกึ่งทับหัวเราลงไปอีก เอ้าลุกได้ คือพินจากสลบ แล้วไปกลิ้งมันมาอีกอยู่นั้นแล้ว นี่ตอนนี่แหละมันยาก มันเข้ากันได้จริง ๆ นะ ปรากฏว่าเข้ากันได้ปึบกับนิมิตอันนี้

พอหลังจากนั้นแล้วก็เสมอไปเรื่อยนี่ละ มันถูกนี้ พอตั้งจิตนี้ได้แล้ว ได้จิตคือจิต อันนี้ไม่เสื่อมแล้ว หลังจากนั้นมาก็ฟาดตลอดรุ่ง ๆ มันก็ยังแน่ จนกระทั่งถึงขั้นของจิต ชัดเจนเลยว่า เอออย่างนี้ไม่เสื่อม นั่นเอาละที่นี้มันแน่ละนะ ต้นมันต้องอย่างนี้ ไม่เสื่อม ที่นี้ จะให้เสื่อมเหมือนอย่างแต่ก่อนนั้นเป็นไม่เสื่อม มันรู้แล้ว มันถึงพักหนึ่ง ไม่กำเร็บ ในครั้งนี้ก็รู้แล้ว ไม่เสื่อม..รู้

แต่ถึงจะรู้ขนาดไหนก็ตาม ความเสื่อมนั้นมันเป็นครูเอกแล้ว พร้าสอนเรามา เป็นปีแล้ว ใจได้รับความทุกข์ความทรมานเพราะการฝึกฝนอบรมตนเอง เพราะความ เสื่อมเป็นเหตุ ๆ มันก็เป็นครูอย่างเอก ถึงอย่างไรมันก็ไม่นอนใจ ถ้าหากจิตจะเสื่อม คราวนี้ขอให้ตายเสียก่อนถึงจะเสื่อมได้ ถ้าไม่ตายแล้วเสื่อมไม่ได้เพราะมันเซ็ด

นี่พูดถึงเรื่องนิมิต ต่อจากนั้นไปแล้วก็ค่อยเสมอ ๆ สมาธิเสมอ ๆ ไปเรื่อย ชั้น ปัญญานั้นแหละจะข้ามมหาสมมุติมหานิยมไปเกาะนั้น ตั้งแต่นั้นมันหมุนตัว มหาสติ มหาปัญญาหรือสติปัญญาอัตโนมัติ หมุนตัวทั้งวันทั้งคืน ไปเองก็เหมือนกับเรือพาไป เอง พอลงปืบเรือก็พาไปเอง

จิตเรามุ่งก็มุ่งไปโน้น ก็ไม่ต้องบอกคนพายเรือ พายเรือมันก็เป็นพุงหลาวไปเลย นะ มันไม่ใช่เรือจักรเรือยนต์นะ ว่าพายก็ไม่ใช่ มันอะไรก็ไม่รู้นะพูดไม่ถูกเรื่องนิมิตนี่นะ มันไม่ใช่พายเรือไป ว่าเหมือนกับเขาพายเขาแจวไม่ใช่ละ มันเป็นยังงี้เรือหากพาพุง ๆ ของมันไป มันมีคนคนหนึ่งนั่งอยู่นั้น ไม่ทราบเขาขับเขาไม่ขับ มันพอเป็นเครื่องหมาย

เทียบเคียงกันเฉย ๆ มันก็พุ่ง ๆ ไปเลย ไม่มีอะไรเป็นอุปสรรคเวลาข้ามมหาสมุทรไปหาเกาะนั้น

นี่ก็หมายถึงเรื่องสติปัญญาที่ออกเดินแล้ว ตอนจากนี้ไปหาอันนั้นเป็นระยะ ๑ เส้น ก็คือสมาธิ มันก็ราบรื่นของมันไปเรื่อย ๆ เสมอไปเรื่อย ๆ จากนั้นก็เป็นปัญญาหมุนตัว ๆ ก็ไม่เห็นมีอุปสรรคตรงไหนปัญญาก็ดี เป็นแต่เพียงว่ามันขุดมันค้นไปตามกำลังของปัญญา ไปตามเรื่องกำลังของกิเลสเล็กน้อย ปัญญาก็ผลิขึ้นมา กิเลสก็ค่อยหมดไป ๆ นี่อันหนึ่ง

อันหนึ่งที่เวลาเราจะออกปฏิบัติ เราตั้งสัจอธิษฐานอยู่ที่วัดบรมนิวาสนี้ เราอธิษฐานไว้เป็น ๓ ข้อ คือผู้ใหญ่ทางโน้นไม่ให้ออก เรานั่นอยู่ไม่ได้ ยังไงต้องออกโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ไม่ออกให้ตายเสียดีกว่า แต่เราไม่ได้ตอบผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ก็ได้แก่สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรณิชนวรัตน์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วัดพระศรีมหาธาตุ รู้สึกท่านเมตตาผมมาก ท่านจะพยายามเอาไว้จะไม่ให้ผมออก

พอดีตอนนั้นท่านไปต่างจังหวัด ผมได้โอกาสก็ลาสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรณิชนวรัตน์ เพราะตอนนั้นท่านเป็นพระราชกวี สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรณิชนวรัตน์ ได้ ก่อนที่จะได้ไปนี่ คืออธิษฐาน ตั้งใจอธิษฐานจริง ๆ ไหว้พระสวดมนต์เรียบร้อยแล้วก็ตั้งสัจอธิษฐานขอบันดลบันดาล ข้อแรกคือว่า ถ้าหากว่าเราออกไปแล้วจะได้สำเร็จตามความมุ่งหมายโดยสมบูรณ์แล้ว ขอให้หนี้สินนี้แสดงอย่างอัศจรรย์ซึ่งไม่เคยรู้เคยเห็น ให้สมกับบุญกรรมที่เรามุ่งไว้นั้น เราว่าอย่างนี้ละ

คำว่าเรามุ่งก็คือหมายพระนิพพานอย่างเดียว เราไม่มุ่งอย่างอื่น หากว่าเราได้ออกด้วยแล้วสมความมุ่งหมายเต็มภูมิด้วย เต็มภูมิจิตที่มุ่งหวัง ก็คือหมายถึงพระนิพพานด้วย ขอให้แสดงความอัศจรรย์ขึ้นในหนี้สินนี้เป็นอันดับหนึ่ง หากว่าได้ออกคือเราได้ออกด้วย และสำเร็จความมุ่งหมายด้วย ให้ฝันอย่างอัศจรรย์ เพราะผู้ใหญ่ผูกมัดมาก แต่ยังไงก็ต้องออก

ออกแล้วไม่สำเร็จตามความมุ่งหมาย ก็ขอให้ฝันไปแบบนั้น ฝันเป็นข้อเทียบเคียงว่าออกไปแล้วก็เถลไถลไม่ได้เรื่องได้ราว ทั้งไม่ได้ไปด้วย ทั้งไม่ได้เรื่องอะไรด้วย ก็ให้แสดงใน ๓ วาระ ๓ ประโยคนี่ จะให้รู้ในทางไหนก็เอา รู้ทางภาวนาก็เอาหรือให้รู้ทางความฝันก็เอาเราว่า เพราะเราภาวนาคือไปเรียนหนังสือเราก็ภาวนาของเรา

พอดีกลับไป มันก็ตั้ง ๖ ทุ่มแล้วนี่ พอกลับไปก็ฝัน โอ้โฮ เหาะรอบนครหลวงอะไร มันเหมือนกรุงเทพแต่ไม่ใช่กรุงเทพ นครหลวงอะไรก็ไม่รู้แหละ มองนี้สุดสายหู สายตาขอบเมือง คือเมืองนั้นขนาดนั้น กว้างขนาดนั้น สุดสายหูสายตา โน่นเราเหาะขึ้น

ไปข้างบนมองลงไปนะ โอ้โฮ มันกว้างขวางเหมือนกับว่าเมืองไทยเราทั้งเมืองเป็นเมืองหลวงทั้งนั้น วังนั้นเถอะ แผ่นดินไทยทั้งแผ่นดินทั้งแผ่นดินเป็นเมืองหลวงนั้นทั้งนั้น แล้วมองลงไปนี่ อู๊ย ตึกรามบ้านช่องมันเป็นหอปราสาท ไม่ใช่เป็นบ้านเป็นเรือน

ยังติดตาใจอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ มองความสง่าผ่าเผย ความมีสีมีแสงเลื่อมเป็นพับ ๆ เหมือนยังกับว่าลูกตาเรานี้จะแตกไปในโน่นนะ คือแสงสว่างความแพรวพราวของเมืองนั้นนะ มองไปเหมือนกับทองคำทั้งแท่ง เป็นลักษณะนั้น เหมือนทองคำหมด ตึกรามบ้านช่องที่ไหนเป็นเหมือนทองคำธรรมชาติ แล้วแสงยังกระจายออกมาเหมือนไฟฉายเรานี้ ขนาดนั้นยังเหาะรอบถึง ๓ รอบนะ เหาะรอบพระนครหลวงใหญ่ ๆ กว้าง ๆ เหาะรอบถึง ๓ รอบแล้วก็ลง พอถึงพื้นก็พอตรัสรู้ตัว

โอ้โฮ กระทบเลย สำเร็จ ทั้งอัครรรย์เมืองหลวงนั้นด้วย และเวลาเราเหาะลอยไปนี่ก็ตัวปลิวไปเลย ไม่ได้มีอะไรเป็นอุปสรรค เป็นหนักเป็นกด เป็นการกวดการถ่วงตัวเองขึ้นลำบากขึ้นยากก็ไม่เห็นมี แสดงว่าออกยาก ออกไปแล้วไม่ได้สมความมุ่งหมาย นี่พอเหาะขึ้นไปก็เหาะสะดวกสบาย ตัวลอยไปเลย ไปเห็นเมืองนครหลวงนั้นเป็นนครอัครรรย์ เหมือนสวรรค์ว่างั้น พุดง่าย ๆ แน่คราวนี้อย่างไรต้องได้ออก แล้วอย่างไรต้องสำเร็จ

พอตื่นเข้ามาเข้าไปลาท่านสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านก็เลยให้เลย บังเท่านั้นซิ ออกมาแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามอีกแล้ว ท่านจะไปอุบลฯ ท่านจดหมายมาสั่งให้เราพักอยู่ที่อำเภอจักรราช จังหวัดโคราชนี้แหละ ท่านสั่งวันนั้นท่านจะมาให้มารอรับ ให้มารอที่สถานีจักรราช ท่านจะเลยไปอุบลฯ..ตอนออกพรรษาแล้วนี่ ท่านออกพรรษาใหม่ ๆ

ตอนแรกท่านเขียนจดหมายมาบอกว่าให้กลับไปกรุงเทพฯ อีก เราก็ไม่กลับ เราก็จำพรรษาอยู่ที่นั่น ออกพรรษาแล้วท่านมา ที่นี้ท่านจะเอากลับคืน วันนั้นวันนี้เราจะมาไปพร้อมเราท่านว่า ไม่ได้มหาบัว ๆ ต้องกลับกรุงเทพฯ ๆ พุดยังไม่ได้สักทีประโยค ก็เรายังไม่ได้ตอบสักคำ พอดีรถไฟก็เคลื่อนจากสถานีเราก็โดดลง พันตัวไปเรียกว่ารอดตัว เมื่อพากันไปแล้วไม่นานผมก็เปิด หน้ามาหาพ่อแม่ครูจารย์ พุดถึงเรื่องนิมิตนะ นิมิตอัครรรย์มันเป็นอย่างนั้น

ที่นี้ไปอยู่ทางห้วยทราย อันนี้ก็อีกอันหนึ่งอีกแหละเป็นนิมิตอัครรรย์ แต่เกี่ยวกับเรื่องการสั่งสอนประชาชนต่างหาก ไม่เกี่ยวกับเราโดยเฉพาะ เกี่ยวกับเรื่องการอบรมสั่งสอนประชาชน ปรากฏว่าพระพุทธเจ้า คือพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ นั้นฟังซิ ท่านประทับอยู่เป็นแท่นหรือเป็นอีกพักหนึ่ง สูงขนาดศาลาเรานี้จากพื้นขึ้นไป กว้างขวาง เราก็เหาะขึ้นไปสร่งน้ำท่าน สร่งน้ำพระพุทธเจ้าทั้งหลายทุก ๆ พระองค์ ปรากฏชัดเจน

พอขึ้นไปแล้วกลายเป็นพระพุทธรูปทองคำทองคำ ๗ เหลืองอร่าม องค์เท่าคน
๗ เป็นพระพุทธรูปทองคำทั้งนั้น ไปแล้วก็ไปสร้างท่านด้วยน้ำอบน้ำหอมน้ำอะไรที่เป็น
เครื่องบูชาอย่างเขามาสร้างน้ำพระนั้นแหละ แต่มันก็รอบหมดนะที่ไปสร้างน้ำ
พระพุทธรูปเจ้าก็ดี เพราะเป็นในนิมิตนี่นะ มันรอบกันมันทั่วถึงโดยรวดเร็ว

ที่นี้พอหลังจากนั้นแล้วเราก็ตกจากนั้นไปก็มีประชาชนแน่นหมด ฟากจากนั้น
ไปอีกพักหนึ่งลงไป มันต่ำกว่ากันประมาณสักกว่า ๗ เราก็ลงจากฟากนั้นลงไป ที่นี้
เวลาประพรมน้ำมนต์ให้ประชาชน รตนน้ำมนต์ประชาชนนี้ มันออกจากนิ้วมือออกจาก
ฝ่ามือ พอมือเราสาดน้ำนี้แตกกระจายไปเลย แตกกระจายนี้ทั่วถึงอย่างรวดเร็ว มันก็ชัด
เหมือนกัน

จากนั้นมาเกี่ยวกับโยมแม่ โยมแม่มาข้างล่าง ตอนนั้นเรายังเหาะอยู่ ประชาชน
นั่งอยู่เหมือนเราเหาะอยู่บนประชาชน น้ำส่ายมือไปน้ำออกปั๊บ ๗ จะไปแล้วเหาะ
จะไม่กลับเหาะ ว่างโยมแม่ เอ้า เสร็จธุระนี้แล้วจะต้องกลับเสียก่อน เมื่อเสร็จธุระนี้
จะกลับ รออยู่นี้แหละว่าอย่างนั้นนะ รออยู่นี้หมายถึงรออยู่บ้านโยมแม่ พอรดน้ำ
ประชาชนเสร็จแล้วก็เหาะลงมา มาเห็นโยมแม่ปุเสื่อรอไว้ แล้วก็มิไอ...มานั่งรออยู่นั้น
เราก็เหาะลงไปหน้าบ้านขึ้นไปนั่ง เหมือนกับจะสอนโยมแม่อะไร ๗ นี่แหละ พอดี
รู้สึกตัวเสีย

เรามาพิจารณาตรงตามเรื่องนี้ เอ โยมแม่กับเรา ถ้าไม่เอาโยมแม่บวชเห็นจะ
ไม่ได้ มันเกี่ยวพันกันอยู่อย่างนี้ พิจารณาผมก็เข้าใจ ๗ ไปตามลำดับของนิมิตที่เป็น
เครื่องเทียบเคียง โยมแม่เราก็เอามาบวชตั้งแต่นั้น

ส่วนที่รดน้ำประชาชนนี้เกี่ยวกับการสั่งสอนประชาชนนั้นเราก็เข้าใจ ส่วนเรื่อง
สร้างพระพุทธรูปทั้งหลายเราไม่พูดเท่านั้น เรื่องนิมิตมันก็แปลก

แม้เช่นนั้นก็ตามการปฏิบัติของเรา ปฏิบัติลำบากอยู่มาก มันหากพอดีกันกับ
เรา ถ้าหากว่าไม่ลำบากมันก็จะชี้แจง ให้ลำบากมันพอดี มันชี้แจงไม่ได้ต้องฝืนกัน
ต้องต่อสู้ความชี้แจง ยากลำบากขนาดไหนก็ต่อสู้กัน ๗ ยิ่งยากยิ่งลำบากหลายเท่าไร
มันยิ่งพิศตัวขึ้นรับกัน นี่มันก็แปลกอยู่นะ

เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า คนเรานี้ไม่ได้โง่อยู่ตลอดเวลา เมื่อถึงคราวจน
ตรอกจนมุมขึ้นมาแล้วมันคิดช่วยตัวเองได้ นั่นละเวลานั้นมันฉลาดได้ ถ้าหากมีแต่
อาศัยผู้อื่นอยู่เรื่อย ๆ อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ไม่สนใจคิด มีแต่หวังพึ่งผู้อื่นอยู่เรื่อย ๆ
ตั้งแต่เกิดมาก็พึ่งพ่อพึ่งแม่ พึ่งญาติพึ่งวงศ์ พึ่งพี่พึ่งน้อง โตขึ้นมาพึ่งคนนั้นพึ่งคนนี้

มาบวชก็พึ่งครูพึ่งอาจารย์ ไม่คิดให้เป็นเนื้อเป็นหนังของตัวเอง ไม่เคยมีความ
ลำบากลำบากอะไร ๗ ท่านก็พูดอบรมสั่งสอนไปเสียทุกอย่าง ก็ไม่ค่อยได้คิด เมื่อเวลา

ออกไปโดยลำพังตนเองซิ เพราะความตั้งใจ อะไรก็คว่ำไม่ทันอะไรก็คว่ำไม่เจอ เรื่องกิเลสมันก็ผ่านเข้ามาเรื่อย ข้าศึกมันผ่านเข้ามาเรื่อย เสือทั้งตัวโดดเข้ามาหาจะเอากำปั่นตีมันได้หรือ นั่นซิ มันก็ต้องผลิตอาวุธขึ้นมาต่อสู้กันซิ ต่อสู้กิเลสต้องมีอาวุธ สติผลิตขึ้นมา ปัญญาผลิตขึ้นมา ผลิตขึ้นมาเรื่อย ๆ มันก็ทันกัน

นี้ได้เคยปฏิบัติมาอย่างนั้น เห็นชัดเจนในตัวเอง นิสัยเราเป็นอย่างนั้น จึงมักไปแต่คนเดียวอยู่แต่คนเดียวความสะดวกสบาย เวลาพิจารณาอะไรเอาจริงเอาจัง ว่าเป็นก็เป็นตายก็ตาย แล้วปัญญาเกิดเวลาจนตรอกจนมุมนั่นแหละ

คิดดูซิอย่างทุกขเวทนามันครอบในเวลาหนึ่งมาก ๆ นี่ เช่นนั่งตลอดรุ่งนี้มันของเล่นเมื่อไร ลองดูซิใคร ว่าใครเก่งลองดูซิ จะได้อู่ว่านั่งแต่หัวค่ำจนกระทั่งตลอดรุ่ง เป็นเวลา ๑๓-๑๔ ชั่วโมง ไม่ใช่บ่อย ๆ นะ จนกระทั่งบางวันจนถึงเวลาบิณฑบาตถึงได้ออกออกก็ปุบปับกระโดดไปเลยเพราะอยู่กับหมูกับเพื่อน ถ้าอยู่คนเดียวยังไม่ออกอีกนะ จะกี่ชั่วโมงไม่รู้นะ แต่นี่เกี่ยวกับครูกับอาจารย์

ตอนนั้นอยู่กับพ่อแม่ครูจารย์มั่นทางบ้านนามน ในพรรษานั้นก็อธิษฐานไม่พักจำวัด ไม่นอนกลางวันเลยในพรรษาทั้ง ๓ เดือน เว้นไว้แต่วันไหนได้นั่งสมาธิตลอดรุ่ง ตอนกลางวันจะพักเท่านั้น นอกจากนั้นไม่ให้พัก ความสัตย์ความจริงบังคับเจ้าของตลอดเวลา ความเพียรมันถึงหมุนต์วิ ๆ เวลาจนตรอกไม่มีผู้ที่จะไต่จะถาม นั่นแหละปัญญาออกตรงนั้น

จนตรอกก็คือ ทุกขเวทนามันครอบเข้ามา ๆ จิตจะเกิดความฟุ้งซ่านวุ่นวายไปไหนก็ตามกันเลย เอากัน เอาซิทั้งจะสู้ทุกข์ไม่ได้ ทั้งจิตจะกระวนกระวาย ทุกขเวทนามันต้องเกิดขึ้นในชั้นจิตก็วุ่นวายในตัวเอง เกิดจิตเวทนาขึ้นมา ต้องบังคับทั้งสองด้าน ตีข้าศึกสองหน้าเลย เมื่อทุกขเวทนามากเข้าเท่าไรจิตก็กระเพื่อมซิ ดิ้นหาทางออก เราไม่ให้ ออกแบบโลกออกกัน หาทางออกแบบโลกมันเป็นวิธีหาทางเข้า เพิ่มทุกข์เข้าไปอีก

เราหาทางออกแบบธรรมนั่นแหละ ใช้สติปัญญา ทุกข์มากเท่าไรยิ่งหมุนต์วิ ๆ เข้าไปตรงนั้นไม่ยอมให้ถอยเลย เอาให้รู้มันทุกข์ตรงไหนแน่ หาความจริงจะเอาความจริงให้ได้ นั่นละธรรม ไม่รู้เอาตาย ไม่ถึงเวลาแล้วออกไม่ได้ ตัดหนามก้นทาง ๆ ถอยหลังไม่มี เบิกข้างหน้าไว้ ข้างหลังตัดหนามจุกทางเรื่อยมา ๆ มันถอยหลังไม่ได้ ตอนทุกขเวทนาหนัก ๆ คั้นไปคั้นมาเทียบเคียงเหตุผลข้างหน้าข้างหลัง รอบ พอรอบด้านแล้วมันก็ลง..จิต นั่นแหละมันเห็นประจักษ์เวลาจิตพิจารณาทุกขเวทนา

กายก็พิจารณาเห็นอย่างชัดเจน เนื้อหนังมังสา เป็นตัน เวทนามก็เห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีรูปลักษณะยังงี้ อาการของร่างกายส่วนต่าง ๆ มีรูปลักษณะยังงี้ จิตเป็นยังงี้ ๓ อย่างนี้ชัดทุกอย่างแล้วมันก็รวมตัวสงบ ปล่อยไปเลย ได้รับความอัศจรรย์แล้ว

นี่ปัญญาอบรมสมาธิ คือปัญญาที่ทะลอมเข้ามา ทุกขเวทนากล้า ๆ จิตใจก็ ฟุ้งซ่าน บังคับคั่นด้วยเหตุด้วยผล จนกระทั่งจิตหาทางออกไม่ได้แล้วก็เข้า ที่นี้หมอบ ความสงบจิตที่เป็นสมาธิด้วยปัญญานี้อาจหาญมากทีเดียว บางทีจิตมันฟุ้งซ่านก็เอากัน ตรงนั้นขณะนั้น ทั้ง ๆ ที่ทุกขเวทนาไม่มี เอาจนจิตหมอบ นี่ก็อาจหาญ

จะว่านิสัยของผู้นั้นเป็นอย่างนั้น นิสัยของผู้นี้เป็นอย่างนี้ นิสัยเราเป็นอย่างนี้ ก็ไม่ได้นะ มันจะยากอยู่บ้างทุกคนนั้นแหละ เพราะกิเลสไม่เคยพาทำให้ไคร่ง่าย ๆ มันก็ต้องยากกันทุกคน ฟาดมันลงไป เป็นก็เป็น ตายก็ตาย

ตั้งให้ตีจิตอย่าห้วนอย่าไหว อย่าไปคิดสงสัยเรื่องโลกว่าจะมีสาระแก่นสารหรือมี คุณค่าอะไร ๆ ทั้งนี้ นอกจากใจดวงเดียววันที่แก้กิเลสออกได้มากน้อย จะแสดงคุณค่า ขึ้นมาที่นี้ เป็นสิ่งที่เด่นกว่าสิ่งใด ๆ ทั้งหมดในบรรดาสิ่งที่เราเคยรู้เคยเห็นที่เคยผ่านมา จะไม่มีอะไรเสมอเหมือนจิตดวงนี้เลย นี่เป็นของสำคัญมาก

เพราะฉะนั้นมันถึงยอมปล่อยสิ่งทั้งหลาย เพราะไม่มีอะไรเหมือนจิต เมื่อ พิจารณาหลงไปซัด ๆ แล้ว มันก็ปล่อย ๆ เพราะสู้มันไม่ได้ คีบไปข้างหน้า ก้าวขาไปมัน ก็ปล่อย แท้ก็ปล่อยเรื่อยไป ก้าวไปข้างหน้าเท้าหนึ่งก็ปล่อยไปเรื่อย ๆ นี่ก็เหมือนกัน จิตก็ก้าวไปเรื่อย ๆ ปล่อยข้างหลังไปเรื่อย พิจารณาอะไรเข้าใจแล้วปล่อยลงไป ๆ ปล่อยเรื่อย ที่ปล่อยก็เพราะเข้าใจว่ามันไม่ใช่สาระอะไร เรามาสำคัญเฉย ๆ เหมือนเรา จะเอาไม้ทั้งแก่นไปหลงเอากระพี้มันเสียว่าเป็นแก่น จะไปตากไปเอาอะไรออกมันก็ไม่ เกิดประโยชน์อะไร ถ้ามันออกไปจนหมด ให้เหลือแต่แก่นล้วน ๆ

ความทุกข์อันนี้ไม่ยืดยาวอะไรนี้ ไม่เหมือนความทุกข์ในวัฏฏะ ที่หมุนเกิดหมุน ตายเวียนไปเวียนมา เกิดภพไหนชาติใดก็ต้องหาบกองทุกข์ไปตามชั้นภูมิกำเนิดแห่ง ภพชาตินั้น ๆ เหมือนกันเพราะเป็นวัฏฏะ วัฏฏะตัวนี้ไม่ทุกข์ได้เทรอน นอกจากอริยสัจ เท่านั้นทุกข์จะเข้าไปแฝงไม่ได้เลย นี่เราภพใดชาติใดก็ตาม ต้องมีทุกข์อยู่ในภพนั้น ๆ แม้จะไม่มีมากก็มี ความมีทุกข์อยู่นั้นก็เหมือนกินข้าวผสมกับแกลบกับรำนั่นเอง จะไป เออร์ดอร้อยที่ไหน ให้มีแต่ข้าวล้วน ๆ ซิ อย่าให้มีแกลบมีรำอยู่ในนั้น

นี่เราก็ก่ลำบากมาแต่เราไม่เคยจะคิดท้อคิดถอยเสียอกเสียใจ หรือว่าตำหนิตัวเอง ได้ นอกจากได้ชมเท่านั้นแหละ แหมมันทำได้ คือเดี๋ยวนี้มันทำอย่างนั้นไม่ได้ ให้ทำ อย่างแต่ก่อนนั้นเป็นตายเลย เช่นอย่างนั่งตลอดรุ่งอย่างนี้ มันไม่ใช่ นั่งคินหนึ่งคินเดียว นะ มันตั้ง ๙ คิน ๑๐ คินนะ แต่ไม่ใช่ติดกัน เว้นสองคินบ้าง สามคินบ้าง เอาเรื่อย ๆ เว้นอาทิตย์หนึ่งบ้าง เอาเรื่อย

จนกระทั่งจิตมันแน่วจริง ๆ ที่นี้ก็ค่อยเดินไปโดยสม่ำเสมอเราไม่ทรมาณมากนัก อันนี้ก็มิพ่อแม่ครูจารย์ท่านเผด็จ เพราะท่านเห็นว่าเราเป็นคนเรียกว่าโลดโผนพูดง่าย

ๆ การแสดงท่านจึงจะแสดงมาธรรมดาไม่ได้ แสดงเพียงแสบไม่ใ้หมาก เดี่ยวจะทำให้คนเชื่อ ๆ นี้อ่อนแอ

ท่านก็ยกเปรียบเทียบเหมือนกับม้า ม้าตัวมันคึกคะนองตัวมันผาดโผนโลดเต้น ต้องทรมานมันอย่างหนัก นายสารธิดีต้องทรมานอย่างหนัก ไม่ควรให้กินหญ้าไม่ให้กินเลย ตัดสันดานจนกว่ามันอ่อนกำลัง เมื่ออ่อนกำลังลงยอมรับการฝึกของเราเราก็ผ่อนให้มัน ให้กินหญ้ากินอะไรบ้าง ถ้าเป็นการเป็นงานแล้วเราก็ไม่ทรมานมัน ทรมานไปหาประโยชน์อะไรเพราะเป็นการเป็นงานแล้ว ให้การรักษาการระมัดระวังการบำรุงมันไป เวลาต้องการจะใช้ประโยชน์อะไรก็ใช้มัน นี่จิตเวลามันกำลังคึกคะนองผาดโผนโลดเต้นก็เอามันอย่างหนัก ตัดจนกระทั่งอาหารไม่ให้มันกินจะว่าไง อาหารท่านแยกเป็น ๒ อย่างนะ อาหารส่วนธาตุชั้นธัญมี อาหารที่เป็นพิษ ตัดไม่ให้มันไปยุ่ง ท่านพูดท่านเทียบเคียง

จากนั้นท่านก็มาพูดถึง...ท่านเห็นเรานั่งตลอดรุ่งบ่อย ๆ เล่าถวาย เพราะนั่งตลอดรุ่งวันไหนแล้ว วันหลังต้องไปเล่าถวายท่าน เพราะมันมีของอัศจรรย์นี้ เราไม่เคยพลาดเรานั่งตลอดรุ่ง เอาเป็นเอาตายเชื่อว่าที่ไรมันเกิดความอัศจรรย์ทุกคืนไม่เคยพลาดเลย เพราะฉะนั้นเราถึงยอมตาย เพราะเราอยากเห็นความอัศจรรย์เหล่านั้น นั่งภาวนาธรรมตามันไม่เกิดความอัศจรรย์ขนาดนั้น มันเกิดความอัศจรรย์ด้วยปัญญา เวลาจนตรอกมันมีความฉลาดสามารถที่จะขุดค้นสิ่งที่เป็นสาระขึ้นมาให้เห็นอย่างชัดเจนได้เลย คือสาระก็หมายถึงจิตนั่นเอง จิตถึงธรรม

เพราะท่านเห็นเราเอานั้นไปบอกให้ท่าน ท่านบอกว่ากิเลสมันไม่อยู่กับกาย มันอยู่ในจิต แต่กายนั้นเป็นเครื่องเสริม ร่างกายเป็นเครื่องเสริมท่านว่า หาอุบายพูด เมื่อเวลาหนักก็หนัก เมื่อสมควรที่จะผ่อนหนักผ่อนเบากันไป ซึ่งไม่ทำให้เสียความเพียรเราก็ทำไปอย่างนั้น อย่าให้หนักอยู่ตลอดเวลา ทรมานมันอยู่ตลอดเวลา ร่างกายจะบอบช้ำมากไป เพราะกิเลสอยู่กับจิต เมื่อจิตสงบเมื่อจิตเชื่อฟังพอเป็นการเป็นงานแล้ว ก็ผ่อนผันการทำความเพียรประเภทนั้นให้พอเหมาะพอสม

ท่านพูดขนาดนั้นเราก็เข้าใจ ท่านไม่พูดมากยิ่งกว่านั้นเพราะกลัวเราจะอ่อนแอ ต่อจากนั้นจากปีนั้นมาแล้วเราก็ไม่เคยนั่งตลอดรุ่งอีกนะ นั่งได้ขนาด ๗-๘ ชั่วโมง เรา นั่งได้ ๖ ชั่วโมง ๘ ชั่วโมง ๕-๕ ชั่วโมงถือเป็นธรรมดา ๘ ชั่วโมง ไม่เคยนั่งตลอดรุ่งเหมือนปีนั้น เพราะปีนั้นเอามันใหญ่

หลังจากนั้นมาแล้วก็มีแต่เรื่องปัญญา ปัญญามันนอนไม่นอน นั่งไม่นั่ง มันก็เป็นของมันอยู่ หมุนตัว ๆ งานที่ว่างงานมากหรืองานหนัก มาขึ้นปัญญามีแต่งงานของจิตล้วน

ๆ พิจารณานี้ แต่มันมีช่องทางพิจารณา เป็นงานผู้ใหญ่ คือรู้จักงานรู้จักวิธีทำ เป็นแต่เพียงมันยากเท่านั้นเอง หากรู้จักวิธีทำ

ไม่เหมือนการฝึกจิตเพื่อเป็นสมาธิ นี่เราไม่รู้จักวิธีเลย บินตายไปอย่างนั้น แต่ทางด้านปัญญาเราพอรู้เรื่อง เพราะปัญญายากลำบากมันก็เคยแก้ไขกันได้ในแง่ต่าง ๆ มาอยู่แล้ว แง่ไหนมันวางอยู่ยังไม่ค่อยได้ เอาจนได้ พิจารณาเหตุผลเทียบเคียงกันได้ ทุกสัปดาห์แล้ว สิ่งนั้นมันก็ตกไป ๆ เรื่อย ๆ นี่มันก็เชื่อความสามารถของตนไปเรื่อย ๆ เพราะปัญญาพิจารณาเท่าไรมันยังมีความคล่องแคล่ว มีความเฉลียวฉลาด

ปัญญาประเภทนี้เป็นธรรมชาติหมุนตัวไปเองด้วยที่เรียกว่าอัตโนมัติ จนกระทั่งไม่มีอะไรจะพิจารณามันก็หมดภาระหมดปัญหาไปเอง สติปัญญาที่หมุนเป็นเกลียวนั้นแลคือมหาสติมหาปัญญา ถ้าเราจะพูดตามหลักธรรมเทียบกับครั้งพุทธกาลแล้ว แต่ที่เราไม่อยากพูดมันเป็นการอาจเอื้อมมากไป สูงไป ต่ำไป ว่าเป็นสติปัญญาอัตโนมัติเท่านั้นพอแล้วกับภูมิของเรา เพราะสมมุติเฉย ๆ ตั้งขึ้นมาให้ชื่อเฉย ๆ เป็นอย่างไรก็ประจักษ์อยู่กับใจของเราแล้ว

ที่นี้พอมันผ่านนั้นไปแล้ว จะว่ามีสติก็ไม่ถูก ว่ามีปัญญาก็ไม่ใช่ เพราะไม่ไปถือสติปัญญาเป็นตนเป็นของตน แม้แต่จิตยังไม่เห็นถือว่าเป็นตนเป็นของตน เราจะไปถือสติปัญญาว่าเป็นเราเป็นของเราได้ยังไง เป็นหลักธรรมชาติแล้วเป็นอย่างนั้น

ว่ามีสติก็ว่าไปอย่างนั้นแหละ มีปัญญาก็ว่าไป มันไม่ถูกทั้งสอง สักแต่กิริยา เพราะสติก็เป็นกิริยาเป็นสมมุติ ปัญญาเป็นกิริยาเป็นสมมุติ เป็นเครื่องมือแก้กิเลส เวลากิเลสสิ้นไปแล้วเป็นอะไร ปัญญาเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ทำประโยชน์เพราะเป็นสมมุติด้วยกัน ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นั้นเป็นสมมุติทั้งนั้น เป็นทางก้าวเดินทั้งหมด

ทุกข์ การพิจารณาทุกข์ให้เหยียบทุกข์ไปนั้นชี่ รือถอนสมุทัยด้วยมรรค นิโรธ เมื่อจิตมีความสงบได้มากน้อย ความระงับดับทุกข์มันก็ดับไปเรื่อย ๆ ปัญญาถอดถอนกิเลสประเภทใดได้มากน้อยเพียงใด มันก็ดับทุกข์ไปเรื่อย ๆ เพราะกิเลสซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์มันดับไป กิเลสประเภทนั้นดับไป ทุกข์ที่จะเกิดขึ้นมาจากกิเลสประเภทนั้นก็ดับไปด้วยกัน ดับไปด้วยกันเรื่อย ๆ จนกระทั่งดับสนิทไม่มีอะไรเหลือเพราะกิเลสดับทุกข์ภายในใจไม่มี ดับหมด มรรคก็หมดปัญหาไปที่นี่

สติปัญญาที่เรียกว่ามรรค สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปิ จนกระทั่ง สัมมาสมาธิ เฉพาะอย่างยิ่งคือสติกับปัญญาที่ทำงานหนักที่สุดมันก็หมดปัญหาไป ไม่หมุนตัว ๆ อย่างที่เคยเป็น จะหมุนหาอะไร การต่อสู้ขณะนั้นก็ต่อสู้กับข้าศึก เมื่อข้าศึกราบไปแล้วจะไปต่อสู้กับอะไร ต่อสู้กับคนตายมีประโยชน์อะไร ตายแล้วยังอยู่อย่างนั้นมี

ประโยชน์อะไร เสียกระสุนเปล่า ๆ ต่อสู้กับเมฆกับหมอก ต่อสู้เท่าไรก็หมดกระสุนเปล่า ๆ ไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไร นี่เรียกว่าเป็นกิริยา

นอกจากว่ามีเหตุมีอะไรขึ้นมา เป็นเรื่องของสมมุติที่ถูกเขากล่าวหาหรือฟ้องร้อง ตั้งครั้งพุทธกาลตั้งพระทัฬหฬลบุตรเป็นต้น เขาหาว่าท่านเป็นสังฆาๆ ปาราชิกกับภิกษุณีหรือว่าอะไร ทั้ง ๆ ที่ท่านเป็นพระอรหันต์แล้ว พระทัฬหฬลบุตรท่านเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่เป็นเณร ที่นี้พระพุทเจ้าก็ทรงยกสมมุติขึ้นรับกัน เมื่อมีผู้ฟ้องร้องพระองค์เป็นผู้ทรงวินิจฉัยเอง พระองค์ไม่ต้องวินิจฉัยยาก พระทัฬหฬลบุตรนั้นเธอเป็นผู้มีสติอันสมบูรณ์แล้ว ไม่อยู่ในข่ายแห่งการฟ้องร้องอย่างนี้ นั่น

คำว่าสติสมบูรณ์แล้วคือหมายความว่าจิตบริสุทธิ์แล้ว ซึ่งพ้นจากสมมุตินี้โดยประการทั้งปวงแล้ว การฟ้องร้องเหล่านี้เป็นเรื่องของสมมุติหาประมาณไม่ได้ พุดง่าย ๆ ธรรมชาตินั้นเป็นของตายตัวแล้วจึงเข้ากันไม่ได้ พุดง่าย ๆ พุดอย่างนี้เอง

แต่ในตำราบอกว่าท่านเป็นสติวินัยแล้ว เอนี่มารับว่าเป็นสติวินัย เพราะอันนั้นเป็นสมมุติ การฟ้องร้องก็เป็นสมมุติ สติวินัยก็เป็นสมมุติ ธรรมต้านทานกัน ปลดเปลื้องความฟ้องร้อง ความครหานินทานั้นด้วยสติวินัย ถ้าหากไม่มีอะไรที่จะสมมุติเข้ามาเกี่ยวข้องนั้น ท่านก็ไม่ได้ว่าท่านไม่ยกขึ้นมา

แม้แต่องค์ผู้เป็นอรหันต์เองก็คิดว่าท่านไม่ได้สำคัญ ท่านไม่ไปอยู่กับความมีสติและความขาดสติ ท่านอยู่กับความจริงเท่านั้นเอง ความจริงโดยหลักธรรมชาติ เพราะฉะนั้นเราจะว่าท่านมีสติมันก็พุดไม่ถูก จะว่าท่านเปลอสติมันก็พุดไม่ถูกทั้งนั้นแหละ เพราะอันนั้นไม่ได้อยู่ในวิสัยอันนี้ มันเหนืออันนี้แล้ว

เอาชิปฏิบัติชิ การพุดเหล่านี้ไม่ได้นอกเหนือไปจากมัชฌิมาปฏิปทานะ อันนี้แหละเป็นเครื่องมืออย่างเอกที่เหมาะสมที่สุดกับการฆ่ากิเลสทุกประเภทให้สิ้นไปจากใจ ด้วยมัชฌิมาปฏิปทาที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้แล้วนี้ เรียกว่ามัชฌิมา ฟังซิ มีเรียวมี่แหลมไปไหน มีต้นมีปลายที่ไหน ทำมกลางอยู่ตลอดเวลา เหมาะสมกับการแก้กิเลสทุกประเภทนั่นเอง ถ้าเรานำมาแก้มันจะไปไหนกิเลส มันก็ต้องตายเช่นเดียวกับครั้งพุทธกาลนั่นแหละ

กิเลสก็เป็นประเภทเดียวกันกับครั้งพุทธกาล เครื่องมือแก้กิเลสก็ประเภทเดียวกัน ขอให้ความเพียรเป็นประเภทเดียวกันเถิด แน่ะ สำคัญที่ความเพียรที่จะยกเครื่องมือไปต่อสู้กับกิเลสนี้ให้มันมีชิ อารุจะตีขนาดไหนถ้าเจ้าของไม่ยกขึ้นไปใช้ก็ไม่เกิดประโยชน์ จึงต้องอาศัยความเพียรหมุนมันลงไป ความทุกข์เพราะความเพียรนี้ไม่ได้เป็นเครื่องกดดันจิตใจให้ได้รับความลำบากลำบาก นอกจากมีส่วนร่างกายเท่านั้น แม้จะลำบากก็ลำบากในระหว่างต่อสู้กันเป็นไรไป

แม้แต่เขชกมวยกันบนเวทีถึงขั้นสลับใสก็ยังมี เขายังกล้าหาญต่อสู้ นี่เราก็เป็น
 นักรบลูกศิษย์ตถาคต ไม่เคยทรงสั่งสอนให้ศากยบุตรของพระองค์นั้นให้ทอดย
 อ่อนแอ ให้ล้มละลายตายเพราะกิเลสสังหารไม่มี นอกจากเอาให้กิเลสตายฉิบหายไป
 หมด นั่งอยู่ก็กิเลสตายอยู่รอบข้าง ยืนอยู่ก็กิเลสตายอยู่รอบข้าง ด้วยการพิจารณา ด้วย
 การสังหารโดยทางความเพียร เดินอยู่ก็ดี นอนอยู่ก็ดี เว้นแต่หลับเท่านั้น ไปที่ไหนเห็น
 แต่กิเลสมันกองไปเป็นไร ถ้ากิเลสเป็นตนเป็นตัว ไปที่ไหนเหยียบแต่ซากศพกิเลส แต่
 ก่อนมันเหยียบเรานี้กิเลส เหยียบเรามากี่ภพกี่ชาติ ภพชาติของเรายิ่งมากกว่ากิเลส ที่
 กิเลสฆ่าเราให้เกิดให้ตาย ๆ นี้ก็ภพที่ชาติมาแล้วเรานับได้หรือ ภพนี้ชาตินี้เป็นโอกาส
 วาสนาของเราผู้เป็นนักปฏิบัติ ฟัดกับกิเลส ฟาดกับกิเลส เหยียบกิเลสให้สิ้นซากไปใน
 ภพนี้ชาตินี้ประเสริฐสุด ถึงวิมุตติประจักษ์ใจ เอานะลูกศิษย์ตถาคตอย่าถอยความเพียร

เออะพอ